

Український державний університет імені Михайла
Драгоманова
Педагогічний факультет

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
(СИЛАБУС)**

**«МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ТА ПРОЄКТУВАННЯ
ОСВІТНЬО-НАУКОВОГО ПРОЦЕСУ У ВИЩІЙ
ШКОЛІ»**

V семестр, 2024-2025 н.р.

Галузь знань
01 Освіта/Педагогі
ка
Спеціальність
015 Професійна
освіта
**Освітньо-
науковий ступінь**
доктор філософії

Назва кафедри та викладач / викладачі Кафедра педагогіки
Викладач: Шевченко А.Ф. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки педагогічного факультету
Інформація про викладача на сайті факультету:
<https://kp.pf.npu.edu.ua/index.php/sklad-kafedri/341-shevchenko-andrii-fedorovych>
E-mail: a.f.shevchenko@npu.edu.ua

I. Основна мета/цілі навчання Мета вивчення дисципліни полягає у засвоєнні досвіду професійної діяльності з розроблення різноманітних науково-методичних і навчально-методичних матеріалів, проєктування освітнього процесу, планування й проведення всіх форм аудиторних та позааудиторних навчальних занять у закладі вищої освіти. Завдання вивчення дисципліни: ознайомлення із сучасною структурою вищої освіти України, чинними законодавчими і нормативними документами, загальними положеннями організації освітнього процесу; засвоєння психолого-педагогічних та дидактичних основ освітнього процесу у закладах вищої освіти, базових теоретичних знань з методики викладання у вищій школі; формування практичних навичок й умінь з методики викладання із використанням традиційних та інноваційних освітніх технологій, інформаційних ресурсів навчального процесу; оволодіння методикою розробки конкретних навчально-методичних видань; набуття умінь і навичок з підготовки різноманітного методичного забезпечення для проведення різних видів занять та діагностики знань студентів; розвиток здібностей, необхідних для ефективної педагогічної діяльності, формування основ педагогічної майстерності; опанування питань організації та контролю самостійної роботи студентів; ознайомлення з дистанційними технологіями навчання.

II. Місце навчальної дисципліни в освітній програмі Навчальна дисципліна вибіркова

III. Обсяг навчальної дисципліни	Кількість кредитів	3 кредити
	Загальна кількість годин	90
	Лекційні заняття	20
	Семінарські/практичні заняття	20
	Самостійна робота	50

Тема 1.1. Методика викладання у закладі вищої освіти як наукова галузь

Мета, структура та завдання курсу. Методика викладання в системі професійної підготовки докторів філософії в галузі. Зв'язок методики з педагогікою вищої школи. Основні категорії дидактики та взаємозв'язок між ними. Загальнодидактичні принципи. Цілі та завдання методики викладання навчальних дисциплін у закладі вищої освіти. Методика викладання – складова компетентності викладача. Методика і технологія навчання. Викладач закладу вищої освіти: самосвідомість, педагогічна культура, організаційні здібності, педагогічна майстерність.

Дидактика. Поняття дидактики. Основні категорії дидактики. Закономірності та принципи процесу навчання у закладі вищої освіти. Зміст освіти як проблема дидактики вищої школи.

Суть і закономірності навчального процесу у закладі вищої освіти. Поняття та історичні типи навчання. Соціальні функції навчання. Зовнішня і внутрішня структура освітнього процесу. Закономірності і принципи навчання. Система вищої освіти. Система вищої освіти в Україні. Завдання, права та обов'язки закладу вищої освіти. Структура закладу вищої освіти.

Тема 1.2. Нормативно-правові основи організації і планування освітнього процесу у закладі вищої освіти

Нормативно-правова база освітнього (навчального) процесу у закладі вищої освіти (Закони, Постанови уряду, МОН України тощо). Стандарти освіти та їх складові: державні, галузеві, закладу вищої освіти. Структура освітньо-кваліфікаційної характеристики та принципи їх створення. Організація освітнього процесу та методика розробки навчального плану (його структурно-логічна схема). Типи закладів вищої освіти, їх характеристика.

Модуль II. Організаційно-педагогічні засади освітнього проектування

Тема 2.1. Особливості організації та управління освітніми проектами

Основні етапи розвитку управління проектами. Перспективи розвитку управління проектами з урахуванням обставин сучасних освітніх процесів. Зростання важливості управління проектами у вищих навчальних закладах України.

Поняття проекту. Основні характеристики проекту, які відрізняють його від інших видів робіт, виконуваних в організації. Поняття програми як сукупності проектів або проекту, який відрізняється особливою складністю. Поняття життєвого циклу проекту та зміст основних його фаз. Практичне значення класифікації проектів. Виокремлення проектів за такими ознаками, як масштаб, складність, термін реалізації, вимоги щодо якості та способів її забезпечення, вимоги щодо обмеженості ресурсів, проскрієнь учасників, характер цільового завдання, об'єкт інвестиційної діяльності, головна причина виникнення проекту.

Оточуюче середовище проекту. Основні учасники проектної діяльності. Зацікавлені особи проекту. Керівник проекту.

Базові елементи управління проектом (роботи, ресурси, результати, ризики).

Функції управління проектом, якими є: планування, контроль проекту, аналіз, прийняття рішень, складання й супровід бюджету проекту, організація здійснення, моніторинг, оцінка, звітність, експертиза, перевірка й приймання, адміністрування. Підсистеми управління проектом: управління змістом і обсягами робіт, часом, тривалістю, вартістю, якістю, розподілом ресурсів, людськими ресурсами, ризиками, запасами ресурсів, інформацією й комунікаціями, інтеграційне управління. Методи управління проектами, до яких належить сіткове планування й управління, календарне планування, логістика, стандартне планування, структурне планування, ресурсне планування, імітаційне моделювання

Тема 2.2. Науково-методичне забезпечення освітнього проектування

Сутність і зміст науково-методичного забезпечення вищої освіти. Концептуальні засади формування системи науково-методичного забезпечення в педагогічній освіті. Особливості системи науково-методичного забезпечення у педагогічних закладах вищої освіти. Ліцензування, акредитація та атестація

закладів вищої освіти як засіб забезпечення якості вищої освіти. *Поняття про навчальну програму, робочу навчальну програму, тематичний план, план-сценарій занять. Формування змісту навчальної програми. Розробка структурних елементів навчальної програми. Інструктивно-методичні матеріали до проведення семінарських занять, практичних занять, самостійної роботи студентів, до виконання курсових робіт, дипломних робіт та магістерських робіт. Підготовка конспекту лекцій, посібників та підручників до дисципліни. Кафедра як основний науково-методичний підрозділ вищого навчального закладу.*

Модуль III. Основи технології процесу педагогічної взаємодії закладу вищої освіти

Тема 3.1. Сучасні технології навчання у вищій школі

Концептуальні основи проєктування навчально-виховного процесу у закладі вищої освіти. Стратегія, принципи та етапи проєктування. Структура об'єкту проєктування. Методи організації і здійснення навчально-пізнавальної діяльності студентів. Класифікація методів навчання у вищій школі. Сучасні вимоги до методів навчання у вищій школі. Способи досягнення цілей навчання. Основні ознаки методів навчання. Узагальнене визначення методів навчання.

Науково-технічний прогрес і методологія навчання. Інформування як застарілий підхід у навчанні. Управління пізнавальною діяльністю студента як новітня вимога часу.

Визначення методів викладання у закладі вищої освіти. Структура об'єкта методів викладання. Класифікація методів викладання.

Багаторівневий підхід до класифікації методів навчання. Група методів стимулювання і мотивації навчання. Група методів контролю і самоконтролю. Методи викладання і методи навчання. Загальнодидактичні методи навчання.

Методи наукового дослідження і методи викладання у вищій школі. Загальнонаукові методи пізнання. Методи індукції та дедукції в науці та навчанні. Ідеалізація, абстракція та формалізація наукових знань і процес навчання. Від конкретного до абстрактного як основний метод в науці і від абстрактного до конкретного як метод відтворення в теорії пізнаного об'єкта.

Інноваційні технології навчання. Поняття «педагогічна технологія». Класифікація педагогічних технологій. Технологія модульного навчання. Порівняльна характеристика традиційного і модульного навчання. Технологія проблемного навчання. Проблемна ситуація. Кейс. Групові технології в навчальному процесі. Ігрові технології навчання. Етапи проведення ділової гри. Гіпно- та сугестопедичні технології навчання.

Методика розробки навчально-методичних комплексів спеціальності та дисципліни. Інформаційні ресурси розроблення сучасних методичних матеріалів.

Тема 3.2. Форми навчання та контролю знань, умінь і навичок у закладі вищої освіти

Аудиторні форми навчання. Лекція. Історія виникнення вузівської лекції. Лекція як форма організації і метод навчання. Завдання і переваги лекційного викладання. Методична концепція лекційного курсу. Сучасні проблеми лекційного викладання. Проблемна лекція.

Семінарські та практичні заняття. Історія виникнення семінарської форми організації навчання у вищому навчальному закладі. Суть семінарського заняття. Види семінарських занять: просемінари, семінари, спецсемінари, наукові студентські семінари. Методика проведення семінарів. Дискусія як метод навчання у вищій школі. Мета практичних занять. Структура практичних занять. Практичні заняття та особливості їх проведення з використанням індивідуальних та колективних завдань.

Неаудиторні форми навчання. Науково-дослідна робота студентів: планування, організація, керівництво, звітність. Курсове проєктування (роботи). Контрольні роботи.

Самостійна робота студентів. Суть і значення самостійної роботи студентів. Види самостійних робіт і педагогічне управління ними. Рівні самостійної діяльності студента. Психолого-педагогічні аспекти успішності СРС. Індивідуалізація та активізація СРС. Труднощі організації СРС. Технологічні карти СРС як одна з форм стимулювання студента до самостійного опрацювання

матеріалу.

Практична підготовка студентів. Вступ до спеціальності (фаху). Навчальна практика (психолого-педагогічна). Виробнича практика (педагогічна). Індивідуальні форми роботи зі студентами.

Форми контролю знань, умінь і навичок студентів. Система понять контролю. Понятійний апарат контролю. Функції контролю знань студентів. Педагогічний вимір. Виявлення рівня здібностей студентів і педагогічний контроль. Фактор часу. Оптимізація контролю.

Основні принципи, види, методи і форми організації контролю. Принципи контролю. Види перевірки роботи та рівня знань студентів. Міжсесійний контроль. Попередня перевірка знань. Поточна перевірка. Тематична перевірка. Колоквіуми. Підсумковий контроль. Іспити і заліки. Методи організації контролю. Модульний контроль. Тестовий контроль. Класифікація тестів. Критерії і норми оцінки знань. Підсумкова атестація.

Тема 3.3. Засоби навчання як невід’ємна складова освітнього процесу у закладі вищої освіти

Поняття про засоби навчання. Основні вимоги до структури та змісту сучасних підручників і навчальних посібників. Опорні конспекти.

Технічні засоби навчання як невід’ємна складова освітнього процесу. Комп’ютер як засіб навчання. Основні принципи створення інтерактивних комплексів навчально-методичного забезпечення дисциплін. Комп’ютерна підтримка навчального процесу: мета, характеристика впровадження в освітній процес. Комп’ютерні технології в сучасних дидактичних схемах. Технологія дистанційного навчання.

Тема 3.4. Творчість і професіоналізм викладача закладу вищої освіти

Нормування часу професорсько-викладацького складу (ПВС) закладу вищої освіти. Індивідуальний план викладача: навчальна діяльність, наукова діяльність, методична діяльність, організаційна діяльність та виховна діяльність. Підвищення кваліфікацій ПВС. Навчання в аспірантурі та докторантурі. Культура педагогічного спілкування викладача. Мовленнєва культура. Технології педагогічної взаємодії.

V. Результати навчання

ПРН4. Розробляти та реалізовувати в команді наукові та/або інноваційні проекти у сфері професійної (професійно-технічної), фахової передвищої освіти, а також підготовки відповідних педагогічних кадрів для неї, які дають можливість переосмислити наявне та створити нове цілісне знання та/або професійну практику у цій сфері та дотичних до них міждисциплінарних напрямках.

ПРН6. Інтегрувати передові концептуальні та методологічні підходи з науково-дидактичних, виховних, адаптивних та інших основ професійної (професійно-технічної), фахової передвищої освіти, а також – підготовки відповідних педагогічних кадрів для неї.

ПРН7. Розробляти інноваційні методи і практики викладання конкретних навчальних дисциплін, посібники, підручники у сфері професійної (професійно-технічної), фахової передвищої освіти, а також – підготовки відповідних педагогічних кадрів для неї на основі системного наукового світогляду з використанням інноваційних педагогічних технологій.

ПРН9. Постійно вдосконалювати професійні знання, вміння, дослідницькі компетентності, розробляти й реалізовувати програми самовдосконалення і саморозвитку.

VI. Порядок та критерії оцінювання

Оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти здійснюється відповідно до «Положення про порядок контролю якості знань студентів УДУ імені Михайла Драгоманова (нова редакція)» (затвердженого на засіданні Вченої ради УДУ імені Михайла Драгоманова «09» березня 2023 року, протокол №3).

Поточний контроль:

Критерії оцінювання виконання здобувачем модульних контрольних робіт. Передбачено виконання 2 модульних контрольних робіт, за які здобувач отримує до $10 \cdot 2 = 20$ балів. Модульні контрольні роботи складаються з 20 тестових питань і трьох відповідей, одна з яких правильна.

Оцінка, в балах	Критерії оцінювання
9-10	ставиться за правильні відповіді на 17-20 питань модульної контрольної роботи;
7-8	ставиться за правильні відповіді на 14-16 питань модульної контрольної роботи;
5-6	ставиться за правильні відповіді на 9-12 питань модульної контрольної роботи;
0-4	ставиться за правильні відповіді на 1-8 питань модульної контрольної роботи.

Критерії оцінювання створення здобувачем власних мультимедійних презентацій на теми чи проблеми курсу. Такі мультимедійні презентації оцінюються до 20 балів:

Оцінка, в балах	Критерії оцінювання
18-20	глибоке розуміння теми чи проблеми; за розробку яскравого дизайну мультимедійної презентації;
14-16	розуміння теми чи проблеми; за розробку мультимедійної презентації;
10-12	наявні деякі помилки у розумінні теми, проблеми; за розробку мультимедійної презентації, але невеликої за обсягом;
0-8	ставиться за не достатнє розуміння теми чи проблеми

Критерії оцінювання створення здобувачем власного портфоліо. Створення власного портфоліо оцінюються до 20 балів:

Оцінка, в балах	Критерії оцінювання
18-20	за правильне та всебічне висвітлення тих досягнень, які вже має здобувач;
14-16	ставиться за висвітлення тих досягнень, які вже має здобувач;
10-12	ставиться за спрямування зусиль на висвітлення тих досягнень, які вже має здобувач;
0-8	ставиться за деякі помилки висвітлення тих досягнень, які вже має здобувач.

Підсумковий контроль: залік у V семестрі.

Підсумковий контроль у вигляді заліку проводиться у формі виконання письмових завдань. На залік виносяться питання, що відповідають навчальній програмі з дисципліни і доводяться до відома студентів викладачем. Результати заліку оцінюються за 100-бальною шкалою та виставляються у відповідну графу в заліковій відомості. Підсумкова оцінка з дисципліни розраховується як середнє арифметичне кількості балів поточного (100 балів) та залікового (100 балів) контролю.

VII. Політика курсу

Дні й години для консультацій: консультації проводяться за графіком кафедри: щоп'ятниці після четвертої пари. Про потребу в консультації здобувач повідомляє напередодні.

Обсяги, терміни і порядок відпрацювань: відпрацювати пропущені заняття здобувач може в години консультацій; доскласти або перескласти завдання може протягом двох тижнів після заняття, на яких воно мало бути зараховане; за доскладання й перескладання робіт (у разі, коли здобувач не має поважних причин порушення вимог) оцінка за роботу може буде знижена.

VIII. Основні інформаційні ресурси

1. Вітвицька С. С. (2023). Творча самореалізація викладача вищої школи у системі неперервної педагогічної освіти. Łomża 2023, 57.

-
2. Гарбуза Т. Тьютор як суб'єкт освітнього процесу в системі дистанційного навчання. *Молодь і ринок*, 2019, 1: 71-75.
 3. Дем'яненко Н. М. Відкритий освітній простір університету: контекстно-компетентнісна модель підготовки фахівця-педагога. *Науковий часопис національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Історико-педагогічні студії / гол. ред. Н.М. Дем'яненко*. Київ: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2022. Випуск 15-16 : VII Морозівські читання : "Педагогіка у відкритому освітньо-науковому просторі: сутність, проблеми, майбутнє", 18-19 листопада 2022 р. С. 44-54.
 4. Джеджула О. М. (2020). *Методика викладання у вищій школі: навчальний посібник*. Вінниця: ВНАУ, 2020. 209 с.
 5. *Дистанційне навчання: переваги, недоліки, питання організації / уклад. І. А. Калініченко; ЗДМУ, наукова бібліотека. Запоріжжя, 2021. 12с.*
 6. Жеманова О. А. Активізація навчально-пізнавальної діяльності студентів, проблеми та шляхи їх рішення в вузівській педагогіці. *Scientific Journal "VIRTUS"*. 2020. С. 83-86. URL : <http://dspace.dsau.dp.ua/jspui/handle/123456789/3045> (дата звернення: 23.03.2022).
 7. Зеленов Є. А., Кобзар М. В., and В. І. Теміров. *Проблеми дистанційного навчання: досвід та перші висновки. Духовність особистості: методологія, теорія і практика (2021): 83-92.* Калініченко А. Організація роботи тьютора при дистанційній формі навчання. 2021, 258 с.
 8. Коломієць І. (2023). Інноваційні педагогічні технології як засіб модернізації вищої освіти. *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету, (2), 67-77.*
 9. Малихін О. В., Липчевська І. Л. (2023) Сучасні форми, методи і засоби навчання у професійній підготовці майбутнього вчителя у вищій школі. *Психолого-педагогічні проблеми вищої і середньої освіти в умовах сучасних викликів: теорія і практика : матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції (Харків, 16 – 18 березня 2023 р.)*. Харк. нац. пед. ун-т імені Г. С. Сковороди, м. Харків, Україна, стор. 828-831.
 10. *Методика викладання у вищій школі : навчально-методичний посібник. Уклад. : В. І. Кобаль. Мукачеве : Вид-во МДУ, 2016. 203 с.*
 11. Нагаєв В.М., Портян М.О. *Методика викладання у вищій школі: навч. посіб. Вид. 2-ге, перероб. і доп. Харків: Стильна типографія, 2018. 289 с.*
 12. Павленко О. М., Павленко О. М., Шаров С. В., Москальова Л. Ю., Шарова Т. М., Коваленко А. С. Реалізація дистанційної форми навчання засобами платформи Moodle у процесі підготовки майбутніх філологів. *Інженерні та освітні технології 7.3 (2019): 106-121.*
 13. Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/261-2016-%D0%BF#Text> (дата звернення: 10.11.2023).
 14. Руденко М. В. & Ю. С. Красильник, Г. Л. Корчова. *Методика викладання у вищій школі: навч. посібник для аспірантів та здобувачів вищ. освіти; Київ. нац. ун-т буд-ва і архіт. Київ : КНУБА, 2022. 293 с.*
 15. Пинзеник О., Орбан В. (2024). Акмеологічний підхід як методологічний орієнтир професіоналізації освітнього процесу у закладах вищої освіти. *Молодь і ринок, (1/221), 97-100.*

Обговорено та затверджено на засіданні кафедри педагогіки протокол № 1 від 25 серпня 2024 року